

Vienan Karjalaisten Liiton ja KSS:n vuosikymmenet

1906

Vaasan alustavassa kokouksessa lausuttiin Wienan Karjalaisten Liiton syntysanat. Perustava kokous elokuussa Tampereella. Karjalaisten Pakinoiden näyttenumero. Toiminta lähtee ripeästi käyntiin. Kaksi alkeiskoulua Vianaan (Uhtua ja Vuokkiniemi). 22 lukutupaa eri puolille Wienan Karjalaa.

1907

Kolme uutta alkeiskoulua Vianaan. Alkuopastaja Wienan karjalaisille (oravakantinen aapinen) ilmestyi. Vienankarjalaisten päivät Kajaanissa. Tsaarivallan vastaisku: kolme liiton työntekijää vangittiin ja koulut suljettiin. (Kuva: koulujen johtokunta)

1908

Koulut yhä suljettuina. Tiehanke Suomesta Vianaan pysäyksissä. Yhteistyötä ylioppilaiden karjalaistoimikunnan kanssa lehtiasianssa. Kuusamon kansanopistokurssit.

1910

Suurhanke "Karjalan kirja" päätökseen. Muu toiminta hiljensi sortotoimien alati kiristystä.

1917

Karjalan Sivistysseura jatkamaan WKL:n kesken jäänyttä työtä. Lähetytö Pietariin Venäjän väliaikaisen luo. Johtokunnan ensimmäinen kokous Pietarissa. Kolme alkeiskoulua Vianaan ja yksi Aunukseen (Repola). Vuoden loppuun mennessä 65 lukutupaa eri puolille rajantakaista Karjalaa. Uhtualla suuret heimo- ja kesäjuhlat. Karjalaisten Sanomat aloittaa ilmestymisensä.

1918

Vapaussota Suomessa. Suuret heimojuhlat Uhtualla. (Kuva: Uhtuan juhlarahvsta).

1919

Suuri vienankarjalaisten adressi Tukholmaan länsivaltojen edustajille (Pr. Rahikainen ja A. Mitro). Pariisin rauhanneuvotteluissa asiantuntijoina I. Härkönen ja L. Hannikainen.

1920

19 uutta lukutupaa hävinneiden tilalle. Kymmenen lainakirjastoa Wienan ja Aunuksen kuntiin. Pakolaisten avustustoimintaa.

1921

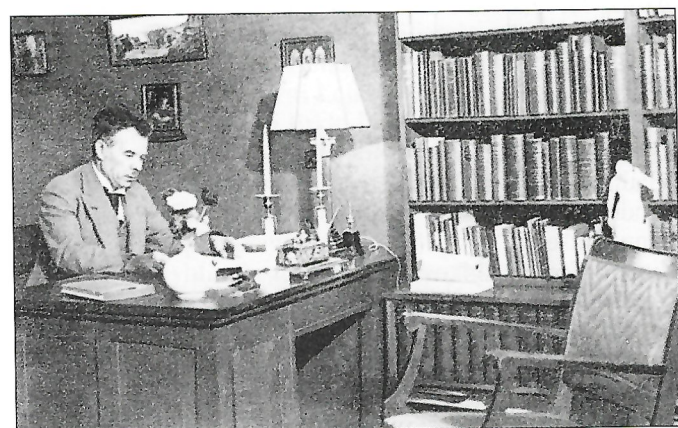
Repolaan ja Porajärvelle uusia lainakirjastoja sekä lukutupia. Rahasto Wienan Karjalan vapaustaisteluissa kärsimään joutuneiden avustamiseksi. - Sivistysseuran "kesäpojat".

1922

Seuran aloitteesta muodostettiin Heimojärjestöjen keskusvaliokunta. Pakolais- ja opintoavustuksia.

1925

Seura ryhtyi jälleen julkaisemaan omaa lehteä (Toukomiä). Runonlaulajapatsas-projektin alkusanat. Bruno Tuukkanen suunnitteli seuralle oman merkin. Ensimmäiset Karjalakerhot. (Kuva: Iivo Härkönen työpöytänsä ääressä).

1927

Kolme ensimmäistä runonlaulajapatsasta pystytettiin Suistamolle.

1928

Etäiseen tulevaisuuteen tähtäävä hanke: seura perusti Karjalan yliopistorahaston.

1929

Tolvajärven runonlaulajapatsas, Shemeikkain ja Vornasten runonlaulaja- ja metsästäjäasukujen yhteinen muistomerkki paljastettiin heinäkuussa. Karjalaisten nimenmuuttokysymys 1929-31.

1930

Ensimmäiset yhteiset karjalaiset heimojuhlat Oulussa. Shemeikka-savupirttimuseo Suistamolle.

1931

Toukomiehen liitteenä ilmestyi runsaan vuoden ajan Karjalan Huomen, pakolaisnuorten pyrintöjen kannattaja. Seura täytti 25 vuotta. Runonlaulajapatsas Ilomantsiin.

1934

Muistomerkki Suojärven runonlaulajille. Karjalaispakolaisten maanhankintakysymys.

1935

KSS:n juhlakokous Kalevalan riemuvuoden johdosta. Itäkarjalaisten Kalevala – ja heimojuhlat Kemissä. Pedri Shemeikan muistomerkki Tuupovaaran Öllölään.

1936

Karjalan Sivistysseura ja Karjalakerhojen keskusliitto sopivat yhteisestä äänenkannattajasta. ”Vienan-Aunus – itäkarjalaisten äänenkannattaja” alkoi ilmestyä seuraavan vuoden alusta.

1938

Seuran yhteyteen perustettiin Itä-Karjalan historiaosasto. Iivo Härkönen jätti tehtävänsä oltuaan mm. lehden päätoimittajana ja muissa tehtävissä yli 30 vuotta.

1939

Seuran stipendiaatit Maiju Keynäs ja Eeva Karttunen aloittivat perinteenkeruumatkansa, jotka sota sitten keskeytti.

1940

Kun apurahoja ei keväällä voitu jakaa, ne päätettiin julistaa uudelleen haettaviksi sitten, kun koulut jälleen alkoivat.

1942

Seuran äänenkannattajan painos nousi jopa 15 000:een, kun lehteä toimitettiin ilmaisjakeluna miehitettyyn Itä-Karjalaan ja sotasairaaloihin. Karjalainen kauppiaskunta toimi sponsorina.

1945

Karjalan Sivistysseura siirsi rahastonsa perustetulle Kalevalaisen kulttuurin ystävät ry:lle. Seura sai puhtaat paperit punaisen Valpon tarkastuksessa.

1946

Tiukan paperinsäännöstelyn takia Karjalan Heimo ilmestyi kaksoisnumeroina. Selonteko Suistamon savupirttimuseon evakuidun irtaimiston katoamisesta Lapuan nimismieheltä.

1948

Kirjailija Iivo Härkösen elämäkerran laatiminen esillä johtokunnassa.

1950

Jäsenoimikunta perustettiin kokoamaan hajallaan olevia karjalaisia uuteen toimintaan.

1951

Seura aloitti laukkukauppaa koskevan muistitiedon keräämisen stipendiaattina Maiju Keynäs. Boris Karpela alkoi elvyttää kyykkäpeliä.

1952

Naisjaosto aloitti menestyksellisen toimintansa.

1954

Vuosikokous Kuopiossa, ensi kertaa pääkaupungin ulkopuolella sitten vuoden 1925, jolloin kokoonnuttiin Hämeenlinnassa.

1956

Seuran 50-vuotisjuhlaulkaisu Suvulta suvulle ilmestyi.

1958

Boråsissa perustettiin Ruotsin suomalainen ortodoksinen seurakunta, jonka kummina oli Boris Karpela. Ensimmäiset Ruotsin karjalaisten heimojuhlat. Kyykkäpeli vietiin Ruotsiin. (Kuva. Borås 1958).

1960

Kemiin perustettiin seuran alaosasto.

1961

Alexi Lahelman ideasta kasvoi Domnan Pirtti, jonka vihkiäiset pidettiin syksyllä 1964. Seura oli mukana myös Ilomantsin Runonlaulajan Pirttiä kohottamassa.

1963

Kyykkätoimintaa tehostamaan perustettiin Karjalan Liiton kanssa neuvottelukunta, josta kehittyi sittemmin Karjalainen kyykkävaltuuskunta, myöhemmin Karjalainen kyykkäliitto ja lopuksi Suomen Kyykkäliitto. Seura hankki Helsingin Katajanokalta oman huoneiston.

1965

Seuran johtokunta päätti lahjoittaa Suistamon Shemeikka-museon irtaimistosta säilyneet muutamat esineet Kuivajärvelle Domnan Pirttiin siellä säilytettäväksi.

1966

60-vuotisjuhlakokouksessaan seura päätti ryhtyä toimiin runonlaulajien ja tietäjien elämäkerraston aikaansaamiseksi. Arvokas teos "Karjalan laulajat" ilmestyi 1968.

1969

Kyykän ensimmäiset Kekkoskisat tasavallan presidentin lahjoittamasta kiertopalkinnosta.

1973

Muistomerkki runonlaulaja Iro Remsun haudalle Ruotsin Boråsiin.

1975

Seura kustansi teoksen "Vienan runonlaulajia ja tietäjiä" painatuskulut. Teoksen toimitti Helmi Virtaranta.

1979

Laukkukaupan muistomerkki Kuhmoon.

1980

Uhtuan maakuntapäivistä 60 vuotta.

1981

Karjalan Sivistysseura täytti 75 vuotta, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura 150 vuotta.

1983

Iivo Härkösen elämäkerta valmistui yhteistyössä Karjalaisen Kulttuurin Edistämissäätiön kanssa.

1984

Boris Karpela jätti loppuvuodesta Karjalan Heimon päätoimittajan työt. Lehden toimittajaksi Sakari Vuoristo

1985

Vuosikokous ja Kalevala-juhla Kuopiossa. Seuran kuva-laattakokoelma vedostettiin viime hetkellä (vedostuslaitteita ei enää ollut jäljellä kuin harvassa kirjapainossa) ja saatiin talteen toistatuhatta arvokasta valokuvaa. (Kuva: Kuopion heimojuhlat)

1986

Sivistysseuran 80-vuotisjuhlat. Tolvajärven runonlaulajapatsas ”jälleenrakennettiin” Tuupovaaran Hoilolaan.

1988

Laukkukaupan historiategos ”Halpa hinta – pitkä mitta”

1989

Vieraita Neuvosto-Karjalasta, mm. Ortjo Stepanov, Vladimir Brendojev sekä joukko opiskelijoita, tutustumassa seuran toimintaan. Petroskoissa perustettiin Karjalan kulttuuriseura – myöhemmin nimellä Karjalan Rahvahan Liitto. Siitä tuli sivistysseuran läheinen yhteistyökumppani.

1990

Seuran johtokunta vieraili keväällä Petroskoissa ja Aunuksessa. Kuusamossa paljastettiin Marina Takalon muistomerkki. Vuokkiniemeläiset järjestäytyivät seuraksi. Jyväskylän vuosikokouksessa ensimmäisen kerran vieraita Neuvosto-Karjalasta. Kesällä ryhmämatka – ensimmäinen laatuun - Vuokkiniemeen ja Lietosaaren pruasniekkaan. Syksyllä elvytettiin Kemin alaostaston toiminta. Ville Lahel-
man kirja ”Tanner & Manner ilmestyi.

1991

Karjalan Rahvahan Liiton alaostosten edustajat vierailulla Suomessa. Kyykkätuomarikurssit karjalaisille Helsingissä. Virtaranta-mitalin julkistaminen. Ensimmäiset vian kielen kurssit yhteistyössä KRL:n kanssa Uhtualla.

1992

Pitäjäseuratoiminta alulle: Uhtuan seudun perinnes seura ja Pohjois-Viena –seura aloittivat toimintansa.

1993

Seura järjesti yhdessä SKS:n kanssa perinneaiheisen kirjoituskilpailun ”Minun karjalaiset juureni”.

1994

Suuri kirjalahjoitus Petroskoihin Karjalan tiedekeskus-
sen kirjastolle ja Karjalan Rahvahan Liitolle. Seuran kun-
niapuheenjohtaja Boris Karpela tuonilmaisiin.

1995

Akonlahti-seura ja Soffronoff-sukuseura aloittivat toi-
mintansa. Kieleväisten runosuvun muistomerkki ”Vaassilan
kivi” Vuonnisen kylään yhdessä Kalevalaseuran kanssa.
(Kuva: Pentti Keynäs ja Pekka Zaikov).

1996

90. vuosikokous Helsingissä Valkoisessa salissa. Uudet julkaisut: Suvulta suvulle II sekä seuran lehtien sisällyshakemisto 1906 -1994. Suuret kesäjuhlat Uhtualla heinäkuun alussa.

1997

Akateemikko Pertti Virtaranta tuonilmaisiin. Karjalaisia koululaisia ensimmäistä kertaa palkintolomalle Suomessa.

1998

Vian vapausoturien muistomerkki Raatteen Portille. Kalevan Kansa Kerho täytti Boråsissa 50 vuotta, Ruotsin suomalainen ortodoksinen seurakunta RSOS 40 vuotta.

1999

Karjalan Rahvahan Liiton 10-vuotisjuhlat Petroskoissa. Kalevalan laulajille omistettu muistomerkki ”Arhipan kivi” paljastettiin Kuhmossa (seuran 13. runonlaulajapatsas).

2001

Kyykkäpelin elvyttämisestä 50 vuotta.

2002

Karjalan Vartia -lehden näköispainos ilmestyi.

2003

Seuran internet-sivuston luominen pantiin alulle ja hankittiin oma domain. Sivusto avattiin keväällä.

2004

Vuosikokous ja heimojuhla ensi kertaa Lappeenrannassa.

2005

Heimoviikonloppu, (vuosikokous ja juhla) Nurmeksessa huhtikuun alussa. Seuraan palkattiin järjestösihteeri. Paikallinen juhlatoimikunta ryhtyi valmistelemaan Tampereella pidettäviä satavuotisjuhlia.

2006

100. vuosikokous Helsingissä huhtikuussa. Seuran satavuotisjuhlat Tampereella elokuussa.

Aleksei Mitron matka Uhtuan ja Usmanan kautta Vienan Kemiin

Oheinen artikkeli on uusintapainos vuodelta 1907 (Karjalaisten Syyslehti nro 10-11). Siinä edellisenä vuonna perustetun Vienan Karjalaisten Liiton puheenjohtaja Aleksei Mitrofanoff kertoo matkastaan Vienan kylän kautta Kemiin, sieltä edelleen laivalla Arkangeliin ja junalla Vologdan kautta kauas Volgan rannalle Jaroslavlisiin.

Kyseessä oli työ- ja liikematka. Kajaanissa pidettiin näet 29.-30. kesäkuuta liiton ensimmäiset kesäjuhlat, Vienan karjalaisten päivät. Mukana oli Mitron lisäksi useita VKL:n johtokunnan jäseniä, joista Paavo Ahava ja Timo Manner jatkoivat matkaa Mitron ja juhlassa mukana olleiden karjalaisten kanssa Vienan Karjalaan. Vuokkiniemessä ja Uhualla Mitro hoiti liiton asioita, ja matkusti edelleen Kemiin ja sieltä Venäjälle.

Heinäkuun 1. pñä klo 4 iltapäivällä läksi seurueemme, loppupuolella 30 henkeä Kajaanista höyrylaiva Ämmällä Kiehimäjoen suulle. Siellä seurue jakaantui kahtia. Osa läksi nousemaan veneillä jokea pitkin kohti Vienan Karjalaa ja toinen osa maanteitse ensimmäiseen kievariin Mieslahden kylään, jonne oli matkaa noin seitsemän kilometriä.

Jälkimmäisen seurueeseen kuului 18 henkeä, nai-

sia sekä miehiä. Naisten joukossa oli mm. yksi ylioppilas valkolakkeineen, joka näytti olevan erityinen silmähaitta venäläisille uradnikoille.

Seurueemme suuruus teki matkamme maantiesuudella hevosten saannin vaikeaksi, suuren osan matkasta saimme tepastella jalkapatikassa Suomussalmelle saakka. Sieltä jatkoimme soutuveneillä vesistöjä pitkin Malahvien kylään, joka

Aleksei Mitro lähdössä pitkälle matkalleen Karjalasta kautta Keski-Venäjälle.

onkin viimeinen kylämme tällä puolen rajaa.

Malahvien kylästä alkoi taas meille jo hyvin tutuksi tullut jalkakyyti ja heinäkuun 5. pñä klo 4 tienoissa aamulla kuljimme rajan yli. Minkäänlaisia rajavahteja ei

näkynt, vain vanha 3-kerroksinen puuristi, jonka kylässä oli ränsistynyt rautapeltinen säästölaatikko. Risti oli muistuttamassa meille että tästä alkaa toinen osasto, vaikka kansa on sama.